

журнал для детей

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

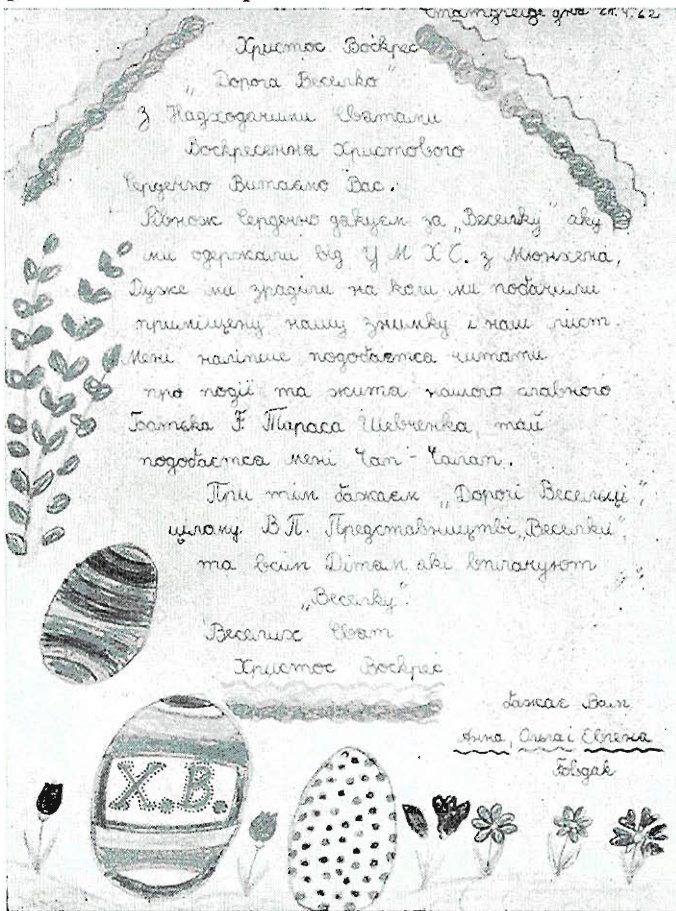
PIK IX. ТРАВЕНЬ, 1962 Ч. 5 (93)

НАША ПОШТА

Від Анни, Ольги й Євгенії Г а в д я к з Німеччини отримали ми такий привіт:

Редакція „Веселки“ щиро дякує за великодні привітання.

РОЗГАДАЙМО!

1. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

- Куди ступиш — всюди маєш,
хоч не бачиш — а вживаєш?
- Білі зуби маю, та усі ховаю,
Довгі коси маю, та не заплітаю?
- Маленький, чепурненький,
Крізь землю пройшов,
Червону шапочку знайшов?

2. ЯКА ЦЕ КВИТОНЬКА?

Росте на наших луках квітонька мала,
Йй очі яснісні веснонька дала,
Пройде побіля неї з усміхом хтобудь, —
Услід тихенько квітка скаже:

„Не забудь!“
Оксана Лятуринська

3. АНАГРАМИ

- Коли я з „д“ — мене зірвуть,
А з „т“ я — на мені пливуть.
- Для їжі, безумовно, я
Є необхідною річчю,
Але замість „м“ поставиш „ц“ —
І вислизну я у річку.

— ** —
4. ЦО ЦЕ?

- Стоїть один з металевою торбою.
Хто монетку має,
З тим він розмовляє.
- З дерева я вирізана,
Гладенько витесана,
Співаю — заливаюся, —
Як я називаюся?

— ** —

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК за КВІТЕНЬ 1962 р.: 1) УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: а) бджоли; б) суніці; в) ромашки; г) відгомін; г) гніздо (кубло). 2) РЕБУСИ-КІИ: відвага, підкова. 3) ДОДАЙТЕ БУКВИ: 1) Чарка; 2) араб; 3) сад; 4) цар; 5) еміграція; 6) згуба; 7) озеро; 8) лява; 9) опера; 10) такт; 11) отара. Пряповідка: Час — це золото. 4) ЯКИЙ ЦЕ ВІРШ, якого письменника і з якого твору: Надійшла весна, прекрасна, багатоцвітна, тепла, ясна. Слова взяті з твору Івана Франка „Лис Микита“.

ВІД АДМІНІСТРАЦІИ

Всіх передплатників „Веселки“, які залягають з передплатою, просимо негайно вирівняти свою заборгованість, інакше прийдеється стримати їм висилку журналу.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода“ заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: „SVOBODA“ — 'Veselka', P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, розміщених у „Веселці“, тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Л. Гудалюка. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”

published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.
Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Юрій Козак — Метелик

МОЛИТВА ЗА МАТІНКУ

— Вже закотилося сонечко,
промінь останній погас.
Йди відпочинь, моя донечко,
в ліжечку — спатоньки час!
Досить за день наспівалася
і натрудилася ти:
скільки разів намагалася
мамі своїй допомгти,
скільки всього ти приносила
мамі із хати в садок,
скільки раз ніжками босими
перетоптала пісок!

Ніженьки, рученьки, ротика
миє тепленька вода.

— Я твою забавку-котика
зараз у ліжко подам.
Ось принесу з-під віконечка.

Мама вертається вмиць.
Де ж її квітонька-донечка?
В ліжку вона не лежить.

Перед святою іконою
молиться доня її:

— Бозю! Я завжди виконую,
що загадають мені.
Бачиш і знаєш, наш Боженьку,
маму свою я люблю,
ранку і вечора кожного —
завжди Тебе я молю:
з того, що маєш хорошого,
мамі моїй прощу дати.

Ще я за те перепрошую:
що не все вмю сказати.

ДИТЯЧИЙ ПРИВІТ ДІДУСЕВІ — „СОЮЗОВІ”

Коли наші батьки на конвенцію їдуть із дому,
Ми проводимо їх все одно, чи удень, чи вночі,
І прохаємо їх Дідусеві нам всім дорогому
Передати привіт від „Веселки” малих читачів.

А Дідусь той — Союз, і для нього усі ми внучата,
Він нас любить усіх і нікнеться щиро про нас,
Щоб по-рідному ми не забули писати-читати,
Щоб у наших серцях ясний промінь любови не згас.

Він уже восьмий рік нам друкує газету дитячу,
Де багато усяких хороших історій, казок,
Де про край наших предків, минуле, природу і вдачу
Промовляють до нас кожне словечко та образок.

І в подяку за це його щиросеречно вітає
Кожне з нас, чи то буде Оленка, Богдан чи Петрусь:
„Хай живе много літ, хай міцніє, росте, розцвітає
Український Народний Союз, дорогий наш Дідусь!”

„ПРЕЧИСТА МАТИ, ДОПОМОЖИ!”

Це було перед другою світовою війною. В українському галицькому селі на приходстві жив і виростав у любові до Бога й до людей хлопчик Роман. У той час йому було дев'ять років.

У сусідстві з будинком приходства, в убогій, але чепурненькій хатині жила бідна вдовиця з одиначкою Софійкою. Дівчинці в той час було коло семи років.

Двоє дітей, Роман і Софійка, дружили від наймолодших літ. Удвох бавились, удвох збирали влітку квіти, ягоди, гриби, взимі санкувались і ліпили снігові баби, удвох завжди ходили до церкви.

І цим добрим та любим діточкам трапилася погана, дуже погана пригода.

Сталося це пізньою весною. Весна того року була ласкава й тепла. Тож затримати в такий час Романа й Софійку в хаті було дуже тяжко. Вони ходили, побравшись за руки, ганялись за метеликами, прислухались до щебетання пташок, збирали квіти і щонайкращі заносили в церкву.

А в церкві вівтар Пречистої Діви Марії весь потопав у чудових весняних квітках. Були там темночервоні келихи польових тюльпанів, темнофіолетові голівки пахучих фіялок, синя „пшеничка”, жовта „куряча лапка”, біляві нарциси і, на диво, на самому переді вівтаря у манюсінському дзбаночку — конвалія. А конвалії на заході України починають цвісти щойно в червні. Лише того року ласкава весна заохотила їх зацвісти раніше.

Роман і Софійка дуже любили ці квіти й ледве діждались неділі, останньої у травні. Ліс був недалеко, тож вони пішли на весь пополудень збирати конвалії.

Хутенько побігли до відомого їм місця в лісі й почали уважно розшукувати ці пахучі та ніжні квіточки. Радісно вигукував Роман, коли вдавалося йому знайти конвалію, а Софійка забігла аж на край галяви. Вона сподівалася, що там, де сонечко так гарно гріє, буде цих квітів багато.

Нагло пролунав лісом болючий дитячий крик. Переляканий Роман миттю подався до Софійки. Вона бліда, з рясним потом на чолі, лежала на траві. Роман спочатку розгубився, потім нахилився до Софійки й запитав:

— Що сталося, Софійко?

Дівчинка ледве прошепотіла:

— Нога болить, гадюка вкусила.

Стрімголов кинувся Роман на край лісу, щоб покликати на поміч знайомих пастухів. На щастя, між ними була Ганна, вже старша дівчина, яку діти дуже любили. Ганна передала нагляд за своєю худобою іншому пастухові і швидко побігла за Романом. На бігу довідалася, що сталося. Вона схопила Софійку на руки, винесла її з лісу,

посадила на коня і разом із зомлілою дівчинкою помчала на приходство.

Першу допомогу хворій дала Романова мама, але дальшої треба було шукати в лікарні повітового містечка. Бистрі молоді коні панотця швидко повезли Софійку до повітової лікарні.

Лікар був стурбований тяжким станом дівчинки. Він зробив усе, що було в його силі, щоб урятувати її життя, а тоді вийшов до зажуреної Софійчиної матері та панотця в почекальню. Знаючи, що гадюка вкусила Софійку, коли вона збирала квітки на вівтар Пречистої Діви, лікар сказав:

— Дівчинка залишиться в нас, а ви вертайтесь додому і моліться, бо тільки Пречиста може її врятувати.

Заголосила нещасна мати Софійки, а панотець повів її, небогу, до воза.

Ромкова мама ждала нетерпеливо на повернення свого чоловіка. Роман десь зник. Де його не шукали, куди не заглядали, як не гукали — все надаремно. А надворі вже починало смеркати. Панотець заспокоїв дружину і пішов до церкви.

Перед вівтарем Пречистої Діви Марії навколішках молився Роман. На вівтарі, коло ніг Невесної Неньки, лежали недавно зібрані конвалії. Поволі у церкву входили люди, ставали на коліна й молилися: „Пречиста Мати, допоможи!”

А за деякий час по сільській дорозі з новими торбинками на спинах, побравшись за руки й весело підстрибуючи, поспішали у школу наші юні друзі, Роман і Софійка, віддані діти Пречистої.

За ручки втрюх побрались,
 Та й рушили із хати . . .
 „Куди?” — вітри питались.
 „Матусеньку шукати!” —
 Захлипало маленьке.
 Всі стисли ручки дужче:
 „Вже рік не маєм неньки”, —
 Сказало середуце.
 Ішли . . . Стежки звивались
 Далеко понід гори.
 Найстаршеньке озвалось:
 „Нам з мачухою — горе!”
 Зустрівся їм Прохожий
 В одежі — багрянці.
 „Верни нам Маму, Боже!” —
 Припали до землиці.
 „Чи нас візьми з Собою
 До неї, в райські скити,
 Бо з мачухою злою
 Несила нам прожити . . .”
 І вчулись їм по тому
 Слова, жалем пойняті:
 „Вертайтесь додому,
 Маленькі янголята:
 Верну вам Рідну, діти,
 Нім ще в село прийдете,
 Та й буде вас глядіти,
 Аж поки підростете . . .”

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація Юрія КОЗАКА

МАМА — ЧАРІВНИЦЯ

Наша мама — чарівниця,
 Вміє чарувати:
 Візьме голку, візьме нитку
 І кусочок вати,
 І дивись — уже у неї
 Біле ведмежатко.
 Або зайчик довговухий,
 Або козенятко.
 А, буває, наша мама
 Ріже на шматочки
 Чи спідничку, чи панчішку,
 Чи мою сорочку.
 Заглядаєш їй під руки —
 Що із того буде?
 За хвилину на підлозі
 Вже стоять верблюди . . .
 Та не прості! Дуже гарні,
 Ніби із крамниці!
 Бо скажу вам потихеньку:
 Мама — чарівниця.

II

Тепер уже Медуні важко було всидіти у вулику. Вона шукала нагоди, щоб якнайскоріше вилетіти надвір. Одного ранку виглянула з вічка й побачила за тином, що оточував пасіку, велике дерево, укрите пучками білого цвіту. Без надуми розправила крильця і піднялась у повітря. Вона облетіла кілька разів свій вулик і подалася на дерево.

Серед цвіту побачила бджіл, але вони не виглядали вдоволені. Замість придивлятися, як працюють подруги-бджілки, вона почала зразу нишпорити у цвіті. Та успіхи були мізерні. Їй важко було дістатись всередину квіток, хоч чула, що в їх чашечках можна знайти трохи меду.

Підійшла до одної бджілки, що була дуже зайнята роботою, поздоровила її та й каже:

— Розкажи мені, сестричко, як ти дістаєшся всередину квітки. Я сьогодні вперше вилетіла з вулика і не знаю, як це треба робити.

— До квітки акації доступ доволі важкий, — відповіла бджілка, — та й меду тут небагато. Але шукати його не шкодить — часом можна знайти більше, ніж сподіваєшся. Придивляйся добре, як інші бджілки працюють.

Медуня силкувалася здобути хоч трохи меду з акації, але це їй не вдалось, і вона вернулася до вулика.

Хоч перший день праці не приніс успіху, Медуня цим не зневірилась. На другий день вона ще з більшим завзяттям узялась до роботи. Пильно приглядалась до праці своїх подруг. Врешті їй пощастило. Повна радості, принесла до вулика першу краплю солодкого меду.

Тим часом у вулику ставало щораз тісніше. З кожним днем народжувалися молоді бджоли. Увечері, коли всі бджоли верталися з праці, багатьом із них приходилося ночувати надворі, коло вічка. Вони звичайно збивались у клубок і так проводили цілу ніч.

Одного ранку почула Медуня якийсь дивний голосок: „Ква-ква-ква!“ За хвилину знову відізналося: „Ква-ква-ква!“ Коли й інші бджоли почули це дивне „квакання“, вони зразу заметушилились і стали схвильовано бігати по рамках.

Матка, що дотепер була спокійна, почала також бігати навмання. Квакання знов відізналося. Тоді деякі бджоли кинулися до комірок і почали

нашвидку вибирати мед. Вони не дбали, що в такім поспіху можна ушкодити вощину.

— Що сталось у вулику? — запитала Медуня одної із старших сестер.

— Пожди, побачиш! — не дуже ввічливо відповіла сестра. — Вибачай, у мене нема часу на балачки!

Хотіла була Медуня виглянути з вічка, щоб довідатися, що діється біля вулика, але всі проходи до вічка були зайняті старшими бджолами. Спинилась у кутку й вижидала, аж поки скінчиться незрозуміла для неї метушня.

За хвилину почула, що у вулику стало наче холодніше, наче повіяв струм повітря знадвору. Побігла до вічка. Виглянула і побачила над вуликом великий клуб бджіл, що літав сюди й туди, вгору і вниз. По хвилині бджоли посідали недалеко на галузь старої яблуньки.

Спитала Медуня одну бджілку, спитала другу, що власне сталось. „Нічого не знаємо!“ — сказали бджілки. Урешті натрапила на старшу, хвору бджолу з перебитим крильцем.

— Що це все значить, тіточко? Я такого ще ніколи не бачила.

— Ти ще багато дечого не бачила, — відповіла бджола. — То ж „пішов рій“!

— А що воно таке? — спитала Медуня.

— Послухай! У вулику є лише одна матка. Вона є головою всієї бджолиної родини. Вона не стерпить іншої матки у вулику. Ти чула вранці квакання? Це молода матка давала знак, що вона виходить із своєї комірки і стає новою королевою в нашій родині. Тоді стара матка зібрала коло себе всіх старших досвідчених бджіл, вони набрали меду, скільки змогли, і полетіли собі геть. Тепер стара матка шукатиме іншого місця, щоб поселитись із своєю родиною.

Вислухавши це, Медуня вилетіла надвір, щоб побачити, що діється з росм. Якраз до пасіки прийшов старий Данило. Він ніс у руці круглу коробку. Підійшов обережно до роя, підставив під нього коробку і злегка потряс галуззю, на якій сидів рій. Усі бджоли обсипалися в коробку, дід накрив її білим полотном і поніс до порожнього вулика, що стояв недалеко огорожі.

Вернулася Медуня до вулика. Перебігаючи по рамках, побачила молоду матку, що ходила по щільниках сюди й туди.

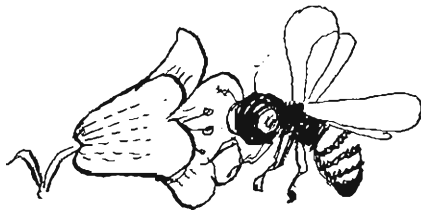
Бджоли, що залишилися у вулику, стали наводити порядок. Одні направляли поцерблені воскові комірочки, інші вибирали з них останки меду і складали їх в іншому місці, треті чистили комірочки. Бджіл у вулику було небагато.

Поки трохи впорядкували вулика, настав вечір, і треба було йти на спочинок.

(Продовження буде)

Б Д Ж О Л А

Сіла бджілка на цвіток,
Запустила хоботок,
Солоденькі соки ссе
І на пасіку несе.
Навіть діти всюди знають:
Бджоли людям мед збирають.

О. ОЛЕСЬ

Ілюстрація Е. КОЗАКА

В НЕБІ ЖАЙВОРОНКИ В'ЮТЬСЯ...

В небі жайворонки в'ються,
Заливаються-сміються,
Грають, дзвонять цілий день,
І щебечуть, і співають,
І з весною світ вітають
Дзвоном радісних пісень!

Авенір КОЛОМИЄЦЬ

Ілюстрації П. ХОЛОДНОГО

Казка дев'ята

про найстрашнішу в світі війну та про найвеселішу після неї новину.

Прийшли послы додому.

Дадко скликав громадку гномів на раду. Вислухали гноми звіти Зуня і Куванчачі, подумали й вирішили:

— Ворог хоче війни. Нема ради, будемо воювати! Наша справа чесна, а чесна справа мусить перемогти!

— Значить, воюємо? — спитав Дадко.

— Воюємо! — гукнули хором гномики.

— Воюємо за все, що росте, цвіте і сміється?

— Воюємо!

— І проти тих, що всіх готові з'їсти, всіх слугами поробити, від усіх усміх і радисть забрати?

— Воюємо! Воюємо! Воюємо!

Три рази старим гном'ячим звичаєм гукнули гноми — це значило, що війну вирішено, і вона негайно має початися.

І справді, ще того самого дня гномик Дадко видав розпорядження про набір до війська, про озброєння та про військових начальників.

До війська можна було йти кожному гномикові. Зброю мусів кожний придбати сам собі. До всіх гном'ячих приятелів Дадко вислав листи і просив допомоги в боротьбі з ворогом.

Першими відгукнулися квіточка. Вони сказали, що позамикають свої келихи й ні одному ворогові не дадуть із них поживитися солодким медком.

Потім прискакав посланець-жабка і сказав, що жабки будуть вартувати на всіх струмках, озерцях і болотах, будуть перевозити з берега на берег військо гномиків і постачатимуть йому харчі та одяг.

Сліпий кріт сказав, що буде так завзято нищити в землі борозняків хруща, як не нищив іще ніколи. Слимак Повзайхата привів усіх своїх родичів-слимаків і сказав, що кожний із них може сховати в свою хатку по двох гномиків і підвезти їх потайки під саме становище ворогів.

Найбільше втішилися війною купаляки.

— Будемо вам світити вночі, будемо показувати, де причаївся ворог, будете на нас літати, як на літаках.

На військового начальника Дадко призначив Бориса-не-борись. Швидко пошили гномики-кравці Борисові-не-борись новий одяг отамана, ковалі викували міцну шаблюку, коник-стрибунець із новим козацьким сідлом став напоготові перед шатром нового пана отамана.

Велика була втіха Зуня, коли він довідався, що його призначено хорунжим. Чук-Чука так і залишено козаком-вістуном, а щоб скоріше міг переносити звістки з місця на місце, призначено йому за літачка дику бджілку-швидкокрилку.

Кожний брався з запалом за доручене діло, і вже надвечір того самого дня перед Дадковим палаціком вишикувалось у лаву грізне військо.

Гномики-летуни разом із літаками-купайликами вишикувались праворуч. Ліворуч стояли грізні танки — слимаки-повзайхати з гномиками-танкістами. Посередині широким загоном розгорнулася піхота — гномики-пластуни.

Отаман Борис-не-борись їздив на конику-стрибунцеві перед лавами війська і давав останні накази. Усі чекали, коли на високому ганку появиться мудрий Дадко. Врешті залунала трембіта.

— Струнко! — скомандував хорунжий Зуньо.

Двері палаціка широко відчинились і на ганок вийшов Дадко в гарному білому жупані, шитому золотом, у новій шапці; в руках він тримав блискучу гетьманську булаву, вибивану самоцвітами.

— Хай живе мудрий Дадко! — крикнув отаман Борис-не-борись.

— Слава! — наче грім, обізвалося військо. Дадко підняв булаву, і все змовкло.

— Друзі! — промовив Дадко. — Ми не хотіли ні з ким воювати, але знайшлися недобрі створіння, що примусили нас до війни. Вирушайте на чесний бій! Не по здобич і скарби, не для марної слави, не на те, щоб комусь волю відбирати або лихо заподіяти, а на те, щоб прогнати тих, що іншим волю відбирають і тільки собі добра бажають. Наша справа чесна, а хто чесно бореться, той не гине, а перемагає. Вперед!

Заграла музика. Задріботів ніжками коник-стрибунець, почав підскакувати нетерпляче під паном отаманом. Похід рушив до палацу.

Попереду їхав Борис-не-борись. За ним — загін летунів із своїм комендантом Бринь-Таратайком. Потім — загін танків Повзайхат із комендантом Куванчаєю, а на самому кінці вів піхоту хорунжий Зуньо. Кожний гномик ніс кілька списів, мечів, арканів, а за військом скакали білі жабки, тягнучи возики з запасовою зброєю, з харчами та одягом.

Кожний комендант мав у торбинці накази, де має стати із своїм загоном і яку роботу має робити кожний гномик.

Гномики-розвідники ще раніше вилетіли на швидкокрилих бджілках і заглядали скрізь, чи не притаївся де ворог.

Проте, найгучніше було в загоні Бринь-Таратайка. Навіть у війську Бринь-Таратайко хотів мати біля себе найкращих співаків і музик. Як тільки перейшов похід перед Дадком, а бджілки-розвідувачі принесли звістку, що все спокійно й ворога не видно, Бринь-Таратайко узяв бан-

дуру і вдарив по струнах. Усе військо підхопило пісню:

Черемош, Дніпро і Сян
І пшениці злотий лан,
Гори, і ліси, й луги —
Край наш любий, дорогий!

Розцвітає в лузі квіт,
Край найкращий на весь світ,
Край наш рідний, любий край!
Гей, напаснику, втікай!

Нам чужих не треба нив,
Не страшний нам вражий гнів!
Хочеш, враже? Маш, па!
Ми покажем, що війна!

Ліс слухав і був гордий, що має таких обронців. Берізки привітно похитували до них вітами. Калина струшувала на них білі пелюстки своїх квітів. Фіялки обіймали гномиків на прощання. А найбільше турбувалася за свого приятеля Куванчачу блакитноока Незабудька. Вона простягала до нього ручки, а коли він дивився на неї, махала йому вслід листочками.

Не витерпів Куванчача. Таки підбіг до Незабудьки й міцно-міцно пригорнув її до себе. Притулилася до Куванчачі Незабудька, і від квіточки зостався знак-відбиток на його жупані. Дуже цим утішився Куванчача, а Незабудька сказала, що цей відбиток оборонить його від ворожих пострілів.

Усе в більшу й більшу гущавину входило військо гномиків. Уже давно перейшли соснину, де земля була посипана сухою глицею. Перейшли вже й мокляки з високим і густим мохом. Потім прийшли над невеличке озерце. Жабки дотримали обіцянки: умить перевезли військо на другий бік. Прийшло воно, нарешті, в такі нетрі, де й протиснутись було важко. Скрізь на землі було повно поламаного галуззя, густо лежали покотом старі вивернені дерева. Через одну колоду треба було переправлятися зовсім як через височенну гору. Але тут допомогли гномикам павуки. Вони наснували по колоді павутиння, і військо, наче по драбинках, дісталось з одного боку колоди на другий.

Так і не зогляділися гномики, як надійшла ніч. Треба було трошки відпочити, щоб набратися сили. Особливо важко було далі летіти бджолам: роса сідала на крила, і їм робилося важко.

Борис-не-борись наказав зупинитися на нічліг. Скрізь розставили вартових, і хто хотів, ліг спокійно спати.

Але купаїлики не схотіли спати.

— Бджілки робили розвідку вдень, а ми будемо робити вночі! — сказали вони й полетіли.

— І ми, і ми, — сказали Повзайхати, — ми також не спимо вночі.

І посунули розвідати, чи нема де ворога.

Тиша запала в таборі. Тільки Бринь-Таратайко сидів під возиком і задумано водив пальцями по струнах бандури:

Тихо зорі сяють,
Тихо у ліску,
Я вам заспіваю
Пісеньку таку:

Вип'ялось вітрило,
Лине в моря синь,
Кум-бринь забриніло,
Кум бринь-бринь, кум-бринь...

Тихше й тихше дзвеніла бандура. Нижче й нижче опадав місяць на небі. Похилилася зовсім шурпата голівка співучого Бринь-Таратайка, аж урешті замовкла його пісня. Поет заснув.

Тепла коротка літня ніч, перша ніч походу, тихенько проходила над сонними волками.

(Продовження буде)

Пояснення: Ведмедик — крім назви, не має нічого спільного із справжніми ведмедями; це комаха, що живе під землею і, шукаючи собі на їжу корінців, завдає людям шкоди у полі й у городі; галабурда — те саме, що бешкет, замішання; глиця — шпильочки, що укривають галуззя смереки, сосни, ялівцю та інших дерев і кущів, які замість листя мають шпильки.

Слова: Л. ПОЛТАВА Муз.: Л. БЕЗКОРОВАЙНИЙ

ПІСЕНЬКА ПРО МУХУ

Allegretto

Все купила муха-мати,
Щоб малят нагодувати,
Ще й три пари чоботят
Для найменших мушенят.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ

Біля рідної матки добре дитятку.

Як мати рідненька, то й сорочка біленька.

Мати однією рукою б'є, другою гладить.

Що мати навчить, то й батько не перевчить.

Діти, як квіти: поливай, то ростимуть.

Малі діточки, що ясні зірочки: і світять і радують у темну ніченьку.

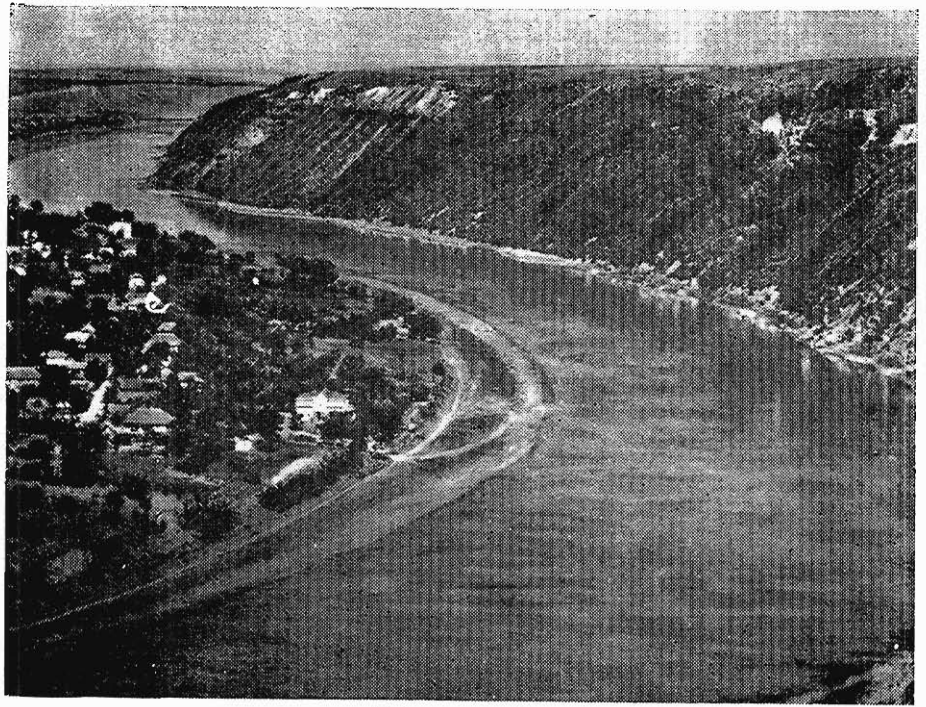
ПОДІЛЛЯ

Від низу Бугу аж до Богу
І від Волині по Дністер
Хвиляста злегка та розлога
Країна піль, ланів, печер.

Поділля! Хто його не знає?
По долах села між горбів,
Земля пшеницею буяє,
Сміється золотом садів.

Пливуть тут ріки неквапливо
Заховані в круті яри,
Немов їм жаль лишати ниви,
Подільські села й хутори.

Горби, немов застигли хвилі.
І скиби, чорні та масні —
Мандрує сонце по Поділлі.
Пшеничній, хлібній стороні.

Дністер на Поділлі

ЗОЛОТЕ ПОДІЛЛЯ

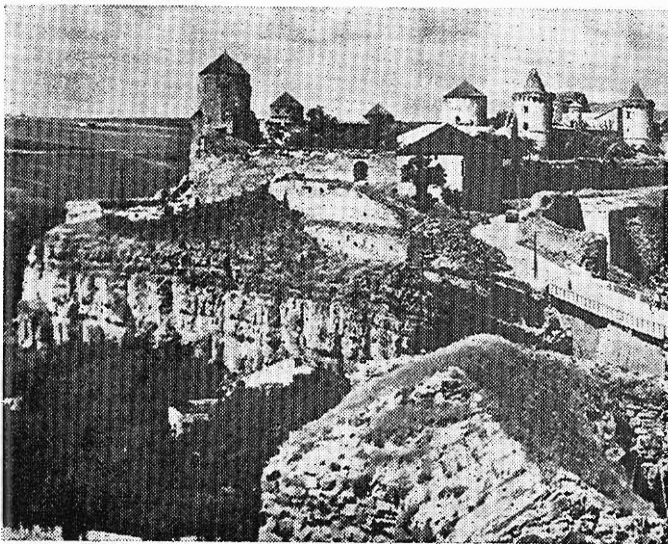
Побачив Данилко в тата книжку „Шляхами золотого Поділля” і зразу став питати, що таке Поділля та ще й золоте.

— Питаєш, що таке Поділля? Ось фізична мапа України — знайди на ній ріки Дністер і Бог. Знайшов?

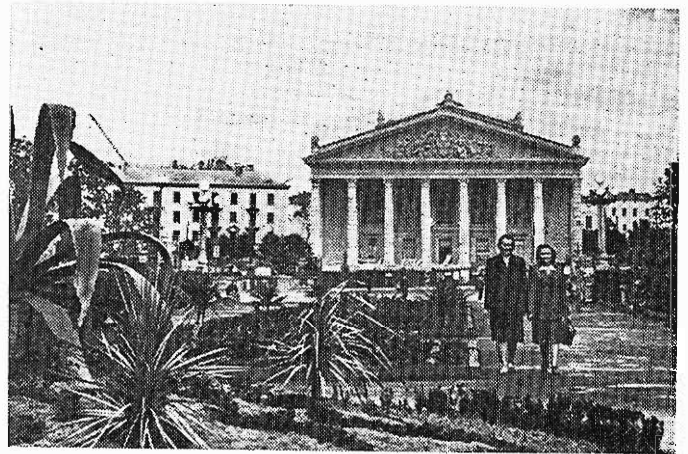
— Так, тату, ці ріки перетинають Надчорноморську низовину і вливаються у Чорне море.

— Добре, синку, а тепер поміж цими двома ріками прямуй від Чорного моря угору. Ось, бачиш, зелена барва на мапі стає бронзовою. Це значить, що тут...

— Тут земля стає вища, — доповідає Данилко.

Замок у Кам'янці Подільському

Будинок театру в Тернополі

— Так, і таку вищу землю звано височиною. Ось дивись — темніша бронзова барва сягає на сході до ріки Бог, на півдні наче спирається на горішньому руслі Дністра, на заході сягає клином аж під Львів, а на півночі спадас стрімким обривом в сторону Волині. Цей обрив подібний до невисокого пасма гір — він так і зветься Голлогори, а від міста Золочева аж по Крем'янець на Волині — Вороняки. Ось вся ця темніша бронзова барва — це й є Поділля, Подільська височина — одвічна частина української землі. А земля тут добра — чорнозем. На чорноземі добре родить усяке збіжжя, а найкраще — золота пшениця.

— О, я вже знаю, чому Поділля золоте! — скрикує Данилко. — Це напевне зветься воно так від золотого кольору пшениці.

— Справді так. Поділля врожайне і багате на хліб. Недарма є приповідка „На Поділля хліб на кілля” — ніби справді хліб росте тут будь-де. Росте тут добре і цукровий буряк, з якого в цукроварнях виварюють цукор. А над Дністром такий теплий клімат, що й виноград вирощують. Особливо славні виноградом околиці міста Заліщиць над Дністром. А самий Дністер — прекрасна ріка, пливе глибокою долиною. Такими ж долинами вливаються в нього ріки: Гнила Липа, Золота Липа, Стрипа, Серет, Збруч, Смотрич і інші. Над цими ріками розташувалися подільські міста. В осередку Поділля — місто Тернопіль над Серетом. Вважається воно столицею Поділля. Недалеко від Тернополя, над рікою Стрипою місто Зборів, славне великим боєм козацької армії під проводом гетьмана Богдана Хмельницького з поляками 1649 року. І досі на полях Зборівщини збереглися могили, що їх звать козацькими. Славне теж своєю давниною місто Теребовля над Серетом, де в княжих часах мав свій замок-терем князь Василько Теребовельський. В околицях Серету, в Більчу золотому, є славні печери. Є вони і в інших місцях Поділля, Крявчі Горішнім, Угрині, і тягнуться на мильо й довше. Це наче підземні будівлі — дуже гарні й цікаві. Славне своєю твердиною місто Кам'янець Подільський, що його обливає ріка Смотрич (про цю твердиню знайдете цікавий переказ у книжці „Слава не поляже” на стор. 84).

На Поділлі багато давніх замків і їх руїн. Ось переглянь тепер докладніше книжку „Шляхами золотого Поділля” — тут є багато фот цих замків і інших історичних пам'яток. Чи не найцінніша пам'ятка це пам'ятник о. Маркіяна Шашкевича на Білій Горі коло села Підлисса. Біла Гора — це остання віднога подільської височини на захід від міста Золочева. На Поділлі й виростав о. Шашкевич — ходив до школи у Золочеві, а потім в Бережанах. А про о. Шашкевича ти вже знаєш, правда?

— Так, знаю, — каже Данилко. — Це він перший почав писати рідною народною мовою і видав книжку „Русалка Дністрова” в 1837 році. А я колись, тату, таки відвідав і Білу Гору, і Львів, і всю Україну. І обов'язково покупаюся в водах Дністра!

Ратуш у Бучачі

— Дай, Боже, дожити тобі, синку, тієї хвилини, коли зможеш поїхати на вільку Україну і подихати запахним, солодким повітрям нашої землі!

Б. Д.

Село Пилівці на Поділлі, славне перемогою гетьмана Богдана Хмельницького над поляками

ЯК ДІТИ ГРИЗЛИ НАУКУ

Коли надворі падає рясний дощ — такий рясний, що не можна навіть вибігти й трохи потанцювати, тоді найкраще зібратися всім у хаті, в когось, хто живе „посередині”, і весело розмовляти. Нехай собі дощ ляпотить, щоб квіти й трава добре росли, нехай бабуня на канапі плете свої панчохи, а ми будемо говорити про своє: про школу, про друзів, про науку.

Так, про науку! Бо наука, хоч часом і нелегко дається, виведе нас у життя, зробить нас інженерами, лікарями, артистами, пілотами... Так кожному з нас не раз казали мама й тато, та й самі ми добре знаємо: треба пильно вчитися.

— Моя бабуня каже, — поважно зауважила Зіна, — що науку треба гризти зубами. Така вона тверда!

— Того ти й щербата, — обізвалася з канапі бабуся, почувши, що її згадали. Діти весело засміялися, і тоді стало видно, що майже кожному бракує переднього зуба, а декому й двох. Ми всі ж бо однолітки, і саме прийшов час міняти молочні зуби на міцніші, постійні. Але всім сподобалася думка, що ми від науки зуби пощербили.

— Що тобі було найтвердіше, Ігоре? — запитала Зіна.

— О, я вже й забув... Та ні, пригадую: найбільше мороки я мав із двійкою.

— З якою двійкою? — здивувалась Зіна. — Що ж такого в двійці?

— Тепер уже нічого, але кілька років тому, коли ще тільки починав писати, я ніяк не міг

угадати, куди ту двійку завертати. Вся справа в тім, що двійка дуже схожа на лебедя, що плаває по озері, а саме, коли той лебідь пливе ліворуч. Але часом я собі думав, що лебідь може плавати й у другий бік, та й завертав двійку праворуч. Так довго плував, аж поки не зрозумів, що лебідь — це одне, а двійка — друге. Тепер уже моя двійка у другий бік не плаває.

— А я мала біду з табличкою множення, — призналася Віра. — Може б ще й досі морочилася, та допомгла мені папужка.

— Як могла папужка навчити тебе арифметики? — здивувався Ігор. — Хіба папуги такі вже розумні?

— От слухайте: табличку множення я вивчила досить легко, але тільки в один бік. От, як спитати мене, скільки буде чотири рази вісім, то я знаю, що тридцять два; а вже вісім разів чотири — то хто його зна, скільки. Звикла, щоб менше число було спереду — і не йнакше. Через те й не встигала часом у школі поробити всіх задач, і вдома довго мусіла сидіти... А в мене папужка — ви ж її всі знаєте! Вона навчилася говорити деякі слова — от дуже добре вимовляє моє ім'я: „Віра! Віра!”, також „добридень” каже усім, але більш нічого. А як я вголос повторювала табличку множення, то моя папужка навчилася говорити „соррок”, „соррок” — і — уявіть собі! — один раз закричала упад, саме тоді, як я казала „вісім разів п'ять”. От тоді вже мені стало прикро: якщо навіть папужка дещо вивчила, як же я не можу? А ще вчителькою хочу бути. І вивчила: за два дні вже всю табличку вперед, назад і вперемішку знала.

— А мені була ціла пригода з годинником, — призналася Зіна. — Мабуть, на тім пощербилася мої зуби. Як почали ми в школі вчитися визначати час на годиннику, мені це добре не пішло. Мама взялася допомагати, переставляла стрілки туди й сюди... Я наче вже й розуміла, а коли мама посилала мене подивитися, котра година, я розгублювалася. Мабуть це тому, що мама сама слідувала за часом, будила мене вранці, підганяла, щоб я швидше вдягалась і снідала, а тоді висилала мене в школу. Проте, як я вже стала старшою, мама пішла на працю, і мені довелося слідувати за годинником самій, щоб не спізнитись у школу.

— І ти відразу навчилася визначати час? — спитав Ігор.

— О, де там відразу! В перший же день мала добру історію: мама, як ішла на роботу, ще раз мені показала: виходити треба за десять хвилин до дев'ятої, коли велика стрілка показує на „десять”, а мала — на „дев'ять”. Мама пішла, а я

ще тричі вголос проказала: „Велика — на десять, мала — на дев'ять”. Тільки, як утретє говорила, то вже вийшло „велика — на дев'ять, мала — на десять”. Так і запам'яталося. А тут ще кіт нявкати почав, треба було йому їсти дати, а потім він почав зі мною бавитися. Я все чекала, що мама покличе: „Зіночко! Пора вже виходити!” А потім пригадала, що це ж сьогодні я сама себе пильнувати мушу... Кинулась до годинника — велика стрілка вже підходила до свого місця, а мала вмостилася якраз проти десяти. Я вдяглася, захопила книжки, іду собі весело до школи — а по дорозі нікого нема, і біля школи так тихо-тихо... Невже ж сьогодні свято? Заходжу в школу, за дверима чути, як вчителька щось розказує... Нічого робити, іду до класу й вітаю вчительку: „Добрий ранок!” А діти всі мені хором відповідають: „Добрий вечір!” І такий сміх підняли, що насилу їх учителька втихомирила. Виявляється, я спізнилася мало не на цілу лекцію, бо переплутала стрілки годинника: коли мала показувала на десять, а велика на дев'ять, то було не десять до дев'ятої, а чверть до десятої! Отже, скоро по тому, як я прийшла, задзвонив дзвоник на перерву, і я перепросила вчительку за спізнення. Потім вже з годинником пішло краще.

— Так, у науці буває тяжко, — обізвалася бабуся. — Але не бійтеся: зуби ваші скоро виростуть, і нові вже так легко не пощербляться!

В кімнаті раптом стало ясно-ясно. Дощ престав, над садком перегнулаь велика, радісна веселка, і вже співали весело пташки. Можна було йти гуляти.

ВЕСНЯНКА

Сонечку, сонечку,
устанай!
Красну весну-дівоньку
розбуджай!
Хай встає, косичиться
у кіски,
наливає росоньки
в пелюстки.

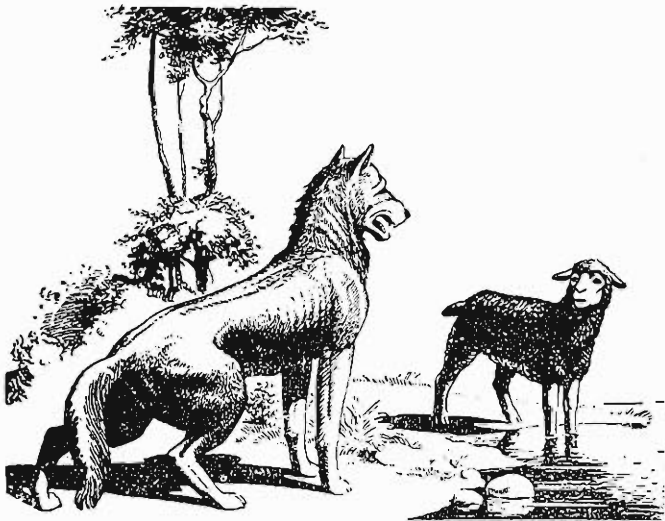

А ми тую росоньку
із черемх
рученьками білими
та й зберем.
А ми, весно, росоньку,
як даси,
зберемо на личенько
для краси.

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

26. ВОВЧИК І ЯГНЯ

Таку ж рибу спіймав він і другого дня. Забрело до ріки ягня води напитися. А тут до нього вовк:

— Нащо ти каламутиш воду? Та я тебе за це, як муху, задавлю!

— Ні, паночку, — відказує ягня, — не сколотило я води, бо ще й не пило її. Та хоч би й пило, так вода від вас сюди в долину збігає.

— Себто я брешу? — загарчав вовк. — Здається, ти ще позаторік тут мені шкодило?

— Та де ж там! — каже ягня, — мені нема ще й року.

— Так це, певно, був твій брат.

— Не маю я братів.

— Так може батько або дядько, або хто інший з рідні. Хіба я не знаю, що ви всі мене ненавидите!

— Так чи ж я тут винне? — плачучи, питає ягнятко.

— Ти ще смієш питати? Ти вже винне тим, що я їсти хочу!

Сказав — і не стало бідного ягнятка.

О. ОЛЕСЬ

ВСЕ НАВКОЛО ЗЕЛЕНІЕ...

Все навколо зелене,
Річка ллється і шумить,
Тихо, тихо вітер віє
І з травою гомонить.

Як тут всидіти у хаті,
Коли все живе, цвіте,
Скрізь дзвенять пташки крилаті,
Сонце сяє золоте?..

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

БУДЕМО ЧИТАТИ УКРАЇНСЬКІ КНИЖЕЧКИ!

В місті Судбури, в Канаді, відкрито в міській бібліотеці відділ української дитячої літератури. Велику аудиторію бібліотеки вщерть заповнили українські діти, яких вітали представники управи міста, від матерів українок — пані Марія Стефура, а від Комітету Українців Канади — о. Теодор Прийма. Після того діти прослухали казку про діда Андрушка та бабу Марушку і про їхню велику-велику рішку.

У бібліотеці є річники „Веселки”. Тепер всі діти в Судбурах просять своїх батьків, щоб їм передплатили „Веселку” додому — так вона їм подобається. Пані з „Гуртка приятелів української дитячої книжки” радо допоможуть всім у закупі книжечок для домашніх дитячих бібліотек і приймуть передплату на „Веселку”.

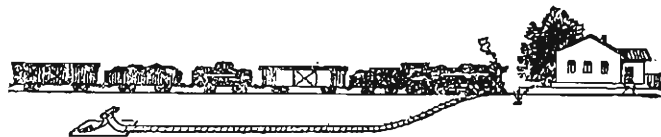
На фото бачимо пані Ольгу Свинтук — члена „Гуртка приятелів дитячої книжки” разом з пильними читачами. З лівого боку стоїть Анна Пігурська, 11 років, сидить К. Гарасимчук, 5 років, за ним Тарас Рогатин, 9 років, і останній Богдан Семенюк, 9 років.

КУТОК РОЗВАГ

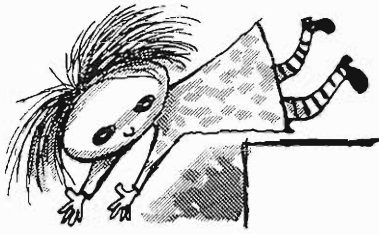
ЯК ПРОПУСТИТИ ПАСАЖИРСЬКИЙ ПОЇЗД?

Уявіть собі, що ви — начальник залізничної станції. Попри станцію веде тільки один залізничний шлях. По ньому надходить вантажний поїзд. Його здоганяє швидкий пасажирський поїзд, і цей поїзд треба пропустити вперед, а щойно за ним — вантажний.

Як це зробити, коли на станції є тільки одна вільна бічна дорога, але така коротка, що на ній ніяк не вмістити ні вантажного, ні пасажирського поїзду.

Гала-Бала

Ще ось наша Гала-Бала,
Ще не встала, а вже впала.

Ще не з'їла, а вже пила,
Ще не пила, як розпила.

Ще не спала, а вже встала, —
Отака то Гала-Бала.

Ще не сіла до роботи,
А вже мусіла пороти.

А як шила, теж спішила,
Гудзик на рукав пришила.

Лялі в руки ще не брала,
А вже ніжку відірвала.

Букви ще не написала,
А вже ручки поваляла.

Ще не прочитала книжки,
Вже побігла до Оришки.

Від Оришки бігла пішки,
Загубила десь панчішки.

То крутилась крутом-вертом,
То ставала перевертом.

То летіла, як шалена,
То ревіла, як сирена.

Лиш до школи йшла поволі,
Наче б хтось тримав за поли.

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XVI: ЯК ХАРАКТЕРНИК БУВ ЗА КОНЯ | CHAPTER XVI: HOW THE SORCERER SIMULATED A HORSE

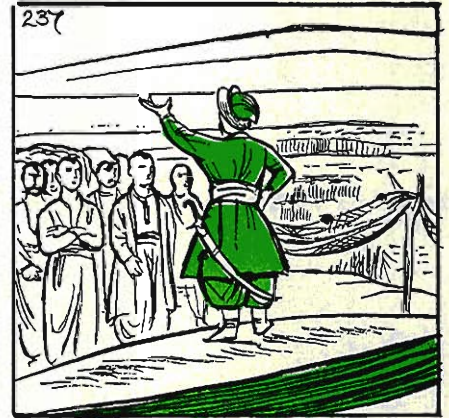
Три Богдани подалися на Січ.

The three Bohdans took off for the Sich.

— Несила довше терпіти знуцання польських панів! Україна мусить скинути вороже ярмо! — сказав Хмельницький.

“We can no longer suffer the cruelties of the Polish lords! Ukraine must throw off the enemy's yoke!” — said Khmelnytsky.

— Кожний нарід має право на волю! — говорив Хмельницький козакам на Січі.

“Every nation has the right to be free!” — Khmelnytsky told the Kozaks at the Sich.

— І ми маємо право бути вільними, бо вміємо за волю боротись!

“And we have the right to be free because we know how to fight for freedom!”

— За волю і життя не пожаліємо! — кричали завзяті козаки.

— Веди нас у бій! Будь нам за гетьмана! — викрикнула напри-

“We'll give our lives for freedom!” — vowed the brave Kozaks.

“Lead us on! Be our hetman!” —

кінці козацька громада, і тисячі шапок полетіли вгору на честь гетьмана Хмельницького.

the Kozaks cried out and thousands of caps soared in the air in honor of Hetman Khmelnytsky.

(Продовження буде)

(To be continued)